

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Uppsala universitet
Forskarutbildningsämne: Konstvetenskap

Skriv en självvärdering per utbildning som leder fram till examen inom det forskarutbildningsämne som ska utvärderas. Självvärderingen baseras på kvalitetsaspekter och bedömningsgrunder inom aspektområdena:

- miljö, resurser och område
- utformning, genomförande och resultat
- uppföljning, åtgärder och återkoppling

samt de tre perspektiven:

- arbetslivets perspektiv
- studenters perspektiv
- jämställdhetsperspektiv.

Beskriv kortfattat samt analysera och värdera med exempel hur den utvärderade utbildningen uppfyller bedömningsgrunderna för varje aspekt inom aspektområdena och för perspektiven. Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen. Beskriv såväl styrkor som identifierade utvecklingsområden samt hur arbetet med uppföljning, vidtagna och planerade åtgärder och återkoppling sker både för att utveckla utbildningen och för att säkerställa att utbildningen har hög kvalitet.

En mer preciserad vägledning till lärosäten vad gäller aspekter och bedömningsgrunder finns i *Vägledning för utvärdering av utbildning på forskarnivå*, bilaga 1.

Självvärderingen bör sammanlagt inte överstiga 75 000 tecken inklusive mellanslag (cirka 25 A4-sidor i 12 punkters storlek), exklusive lärosätets ifyllda tabeller.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Den vetenskapliga grunden för ämnet konstvetenskap kan spåras till 17-1800-talen och har utvecklats under 19-2000-talen i samklang med samhället och konsten. Den nutida vetenskapliga praktiken vid Uppsala universitet har haft en additiv utveckling och det förflutna spelar en central roll för förståelsen av ämnets gränsdragningar och vetenskapliga grund idag. Ämnhistoriken *8 kapitel om konsthistoriens historia i Sverige* (1999) liksom doktorsavhandlingar har behandlat den vetenskapliga grunden och ämnets utveckling.

Världens äldsta professur i konsthistoria inrättades 1799 i tyska Göttingen. Flera svenskar studerade ämnet i Tyskland och inspirerades i sin vetenskapliga och pedagogiska gärning. Även om ämnet blev en självständigt först 1917 har det sedan långt tidigare, om än i andra former, haft en hemvist och utövat påverkan inom UU fram till idag.

Universitetsbibliotekarier undervisade länge i ämnet och dissertationer med antikvarisk-topografisk inriktning började läggas fram redan i början av 1700-talet. År 1830 inrättades en professur i historia och arkeologi knuten till universitetsbiblioteket, universitetsämnet estetik tillkom 1835. Konsthistoria utövades av dessa två discipliner med olika utgångspunkter; estetiken från den idealistiska konstläran och historia/arkeologi från dokument- och monumentkännedom. Källkritiska undersökningar av konstföremål som primärkällor och deras plats i olika kulturella och sociala sammanhang dominerar idag.

De två äldsta doktorsavhandlingarna i ämnet konsthistoria framlades 1857 i estetik; 1917 inrättades professuren i ämnet vid Uppsala universitet. Professorerna hade sedan avgörande betydelse för ämnets vetenskapliga utveckling fram till 1990-talet, som huvudhandledare för och ansvariga för antagning. Därefter har övrig undervisande personal blivit alltmer delaktiga i utbildningen på forskarnivå som lärare och handledare samt i antagningskommittéer. Det

starkaste inflytandet över den vetenskapliga teori- och metodutvecklingen har Gregor Paulsson haft (professor 1934-1956). Han gav en tvärvetenskaplig prägel åt ämnet genom att betona att bildkonst och konsthantverk, byggnader och miljöer skulle analyseras och tolkas i sin samhälleliga kontext. 1969 ändrades ämnets namn nationellt till konstvetenskap efter beslut av Utbildningsdepartementet. Detta låg i linje med det paulssonska arvet och vidgade gränserna mot t.ex. massbild och bebyggelse ytterligare. Det var inte längre bara estetiska kvaliteter eller historisk betydelse som var avgörande och den gränsöverskridande tillämpningen av metoder och teorier från andra vetenskapsområden stärktes.

Institutionen strävar efter en bred och öppen vetenskaplig profil som utgår från forskarnas intressen och undervisningens behov, som har lett till en vidsynt uppfattning om relevanta forskningsområden, avhandlingsämnen och angreppssätt. Doktorander har knutits till områden som bildkommunikation, stormaktstidens konst och urbana miljöer.

Kulturarvsstudier har blivit vanligare på både doktorandnivå och forskarnivå. Andra tydliga styrkeområden med doktorander knutna till sig är arkitektur- och bebyggelsehistoria, kulturarvsfrågor liksom den för- och tidigmoderna perioden. Öppenheten leder till ett ansvarstagande för ämnets framtida behov genom att doktorander med olika inriktningar antas. De senaste två antagningsomgångarnas utlysningar har varit mjukt riktade t.ex. mot arkitektur, kulturentreprenörskap och för-/ tidigmoderna perioderna. Kommande utlysning lär bl.a. prioritera digital konsthistoria, vilket är ett nytt område.

Ämnet konstvetenskap i Uppsala befattar sig idag med studiet av konst som materiellt fenomen och bakomliggande teorier. Där ingår bildkonst, arkitektur, design och andra visuella uttryck nationellt och internationellt. Utformningen av och de skiftande betydelseerna hos byggnader, föremål och bilder i kulturer från olika delar av historien fram till och med samtiden hör till ämnet. Inomvetenskapliga och tvärvetenskapliga teoribildningar och metodologier av relevans ingår också.

Sammanfattningsvis ägnar man sig inom ämnet åt den historiska utvecklingen av visuell kultur i stort, åt estetisk utformning, kulturella och sociala funktioner samt den konstnärliga processen. Traditionellt finns en inriktning på material befintligt i Sverige, men i ett internationellt perspektiv och med globala sammanhang som kontext. Denna utveckling har lett till en bred syn på vad ämnet kan omfatta, medan fördjupning sker inom de befintliga profilområdena till vilka både seniora forskare och doktorander finns knutna.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

Varje doktorand har i enlighet med HF kap 6 §28 minst två handledare, en huvudhandledare och en biträdande. Doktorandens behov styr fördelningen mellan dem, men huvudhandledaren har lägst 50 %. Enligt historisk-filosofiska fakultetens riktlinjer (HISTFILFAK 2008/70) skall minst en av handledarna vara docent och enligt Uppsala universitets riktlinjer (UFV 2009/1993) skall minst en av dem ha genomgått handledarutbildning. Detta följs vid vår institution.

Handledarna disponerar 160 klocktimmar/år för sin uppgift när en doktorand på heltid arbetar med avhandlingen, vilket framgår av beräkningsmallen för tjänsteplanering (HISTFILFAK 2008/70). Uppdraget omfattar läsning av manus, formella handledningsmöten, deltagande i avhandlingsseminarier, men också vid behov att planera och tentera läskurser. Utöver doktorandens egen lämplighet att genomföra forskarutbildning framgångsrikt tas i enlighet med föreskrifterna i HF kap 7 §34-35 även hänsyn till om institutionen har handledare med tillräcklig och adekvat kompetens sett i förhållande till doktorandens föreslagna avhandlingsprojekt. Huvudhandledare är alltid anställd av institutionen.

Gruppen av handledare för de nuvarande 8 doktoranderna utgörs av 13 aktiva personer, varav 9 är anställda av institutionen och 4 har annan huvudarbetsgivare (Kungliga biblioteket i Stockholm, Högskolan i Söröst-Norge, Karlstads universitet, Nationalmuseum och Centrum för genusvetenskap i Uppsala). En av de interna handledarna är chef för Zorngården i Mora utöver att vara adjungerad professor. Av de interna handledarna är tre professorer, fem lektorer och en seniorlektor. Av lektorerna är tre docenter. Av de fyra externa biträdande handledarna är två docenter, en är rådsforskare och en är førsteamanuensis. Normalt deltar en biträdande handledare i sin doktorands seminarier. De biträdande externa handledarna ger specialkompetens genom sin forskningsinriktning till varje enskilt avhandlingsämne och är värdefulla kontaktpersoner inför ett kommande yrkesliv.

Bland huvudhandledarna är den äldsta född 1949, den yngsta 1970, tre är födda 1959-60. Fyra är kvinnor, två är män. Deras forskningsinriktningar omfattar medeltida illuminationer, medeltidens hantverkar- och skråkultur, tidigmodern visuell kultur, 1800-talets bildvärld, kulturarvs- och museifrågor, arkitekturhistoria och miljöstudier, offentlig miljö och offentlig konst. Bland de biträdande är fem födda på 60-talet och tre på 70-talet, av dem är fyra män och fyra kvinnor. De ägnar sig åt tidigmodern konsthistoria, urbanforskning och kyrkligt kulturarv, 1700-talets samhälle och media, serieforskning, konsthantverk, upplevelseturism och historiebruk samt 1800- och 1900-talens konstfilosofi.

Antalet disputerade lärare i ämnet konstvetenskap har mer än fördubblats genom samgåendet med Högskolan på Gotland (HGO) 2013. Därmed har antalet handledare växt och forskningen breddats. Vid senaste doktorandantagningen 2014 tillsattes t.ex. två av lektorerna med stationeringsort Visby som handledare. I den pågående rekryteringsprocessen av tre nya lektorer efter pensionsavgångar tas stor hänsyn kommande antagning av doktorander. Förutom de vid institutionen anställda docenterna, som i flera fall handleder, finns ungefär ett dussin ännu yrkesaktiva docenter som är verksamma utanför Uppsala universitet och några emiriti. De externa docenterna utgör möjliga resurser för handledning och/eller kritiskt läsande av manus. De har sin professionella hemvist på t.ex. Nationalmuseum, Waldemarsudde, Kungl. Husgerådskammaren, Upplandsmuseet, Riksarkivet och Kulturvård vid Göteborgs universitet och ger direktkontakt med yrkeslivet utanför akademien. Den sammantagna kompetensen i gruppen potentiella handledare täcker numera i stort sett hela det konstvetenskapliga fältet.

Handledarnas vetenskapliga kompetensutveckling sker i huvudsak genom deltagande i högre seminariet, genom egen forskning och genom deltagande i konferenser och nätverk inom det egna fältet. Institutionen vill uppmuntra ännu ej docentkompetenta handledare att docentmeritera sig i den mån de är anställda hos oss och de flesta kommer inom kort att kunna ansöka om docentbefordran. Institutionens handledare söker forskningsanslag. De anlitas även som slutseminarieopponenter, fakultetsopponenter och i betygsnämnder. De engageras ofta som sakkunniga vid tillsättningar av olika tjänster eller på förfrågan av forskningsråden. Handledare har även deltagit i bedömargrupper och ännu flera har varit sakkunniga vid projektutlysningar, tjänstetillsättningar och i befordringsärenden.

B

Handledarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematiskt upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Handledarkollegiet samlas två gånger per år under studierektors ledning för genomgång av aktuella frågor rörande handledning, kursgivning och eventuella utmaningar. I dessa möten deltar också handledare från textilvetenskap respektive kulturvård och samtliga doktoranders studiegång avhandlas, liksom kompetensutvecklingsbehov. Däremot har de externa handledarna generellt svårt att delta kontinuerligt p.g.a. deras andra yrkesåtaganden. Istället fungerar främst huvudhandledaren och ev. studierektor som länkar.

Kompetensutvecklingsbehov kan även tas upp till diskussion med studierektor och prefekt. Det finns också en skriftlig instruktion till handledarna om vad som förväntas av dem och som de kan använda som arbetsunderlag i samtal med doktoranderna.

Även studierektor för utbildningen på forskarnivå utgör en nyckelresurs i sammanhanget. Den person som idag innehar detta uppdrag har goda meriter och erfarenheter som pedagogisk utvecklare (särskilt beträffande doktorandhandledning), huvudhandledare för flera doktorander och som vetenskaplig ledare för det tidigare *Forum for Advanced Studies in Arts, Languages and Theology* (förkortat SALT) som främst var inriktad mot doktoranders och nydisputerades behov, se även nästa aspektområde.

Stor vikt läggs vid att huvudhandledaren har gått handledarutbildning, vilket alla (utom en) gjort. Det finns också behov av utbildning bland de biträdande handledarna. Vi planerar att under året få till stånd behörighetsgivande introduktionskurs med stöd av universitetets pedagogiska utvecklare tills dess de får möjlighet att gå den längre kursen till vilken det oftast är kö. Vicerektor för vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap brukar kalla studierektorer och handledare till en gemensam tematisk utbildningsdag årligen. Därtill anordnar historisk-filosofiska fakulteten sedan ett par år tillbaka en likaledes årlig handledarkonferens där teman som är av vikt för forskarutbildningen avhandlas. Senast var ämnet forskningsetik.

För institutionens anställda handledare är tid för forskning avsatt i enlighet med arbetstidsavtalet och omfattar 20 % för lektorer och 40 % för professorer. Tiden kan sällan

utnyttjas till fulla då uppgifter inom undervisning och administration i praktiken tar mer än den schablontid som är avsatt. Under de senaste åren har också samgåendet mellan Hgo och UU tagit ytterligare resurser och tid i anspråk. 2013 mer än fördubblades antalet anställda inom institutionen och utbildningsuppdraget steg från ca 190 till 460 hst, samtidigt som två geografiskt skilda enheter inom institutionen skulle ledas, utvecklas och administreras. Samgåendet med Hgo har också inneburit många vinster, särskilt ifråga om vetenskaplig bredd och djup, vilket redan nu gynnat doktorandernas vetenskapliga miljö.

Samtliga handledare har kontakter utanför de akademiska sammanhangen, särskilt inom musei- och kulturarvssektorn, men också t.ex. den journalistiska kritikerverksamheten, aktuella frågor inom byggande och stadsutveckling, konst- och kulturverksamhet på kommunal och regional nivå, konstnärlig utbildning, entreprenörskap inom kultursektorn, men också mera kommersiell verksamhet som gallerier och auktionsverksamhet. En professor och en lektor ingår i den internationella [Konsthistorisk Tidskrifts](#) redaktion, som ingår i Web of Science och en av lektorerna ingår i [Bebyggelsehistorisk tidskrifts](#) redaktion som ingår i norska registret. Båda tillämpar *double-blind peer review*, liksom [Iconographisk Post](#), där en av docenterna ingår i redaktionen.

Härigenom sker kontinuerlig återkoppling till intressenter i det omgivande samhället, vilka i sin tur får möjlighet att avge synpunkter på utbildningens innehåll och utformning. Kontakten och dialoger med institutionens docenter med anställning inom kultursektorn ger goda möjligheter till feedback för kvalitetshöjande åtgärder. På sikt skulle det kunna vara möjligt med gemensamma workshops och kanske också praktknära kurser, vilket ibland diskuterats.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A.

Utbildningen och forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Utllysning av doktorandtjänster sker på universitetets webb och sprids även via kollegiala nätverk och epostlistor som bl.a. Nordic Art History List. Institutionen välkomnar sökande med utbildning från andra lärosäten, inom eller utom Sverige. Vid de senaste antagningarna har sökande från såväl det egna som andra lärosäten (t.ex. SU och LU) erhållit doktorandtjänst. Det bidrar till mångfald och introduktion av nya perspektiv. Hittills har det internationella intresset emellertid inte varit omfattande.

Inför antagning utser institutionsstyrelsen en antagningsgrupp. Den bestod senast av prefekt, två professorer (den ena studierektor för forskarutbildningen), en doktorandrepresentant och en lärarrepresentant. Vid beredning granskades de sökandes behörighet och dokumenterade kvalifikationer. Om någon har examen på avancerad nivå i annat ämne än konstvetenskap görs en bedömning av deras möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen. Som exempel kan nämnas att många studenter i konstvetenskap går en avslutande utbildning på avancerad nivå i museologi eller kulturvård vilket då kan anses utgöra tillräckligt god grund.

Vid ett första möte gör antagningsgruppen ett urval av en tätgrupp på fem-sex personer utifrån på förhand fastställda kriterier. Dessa kallas till intervju vilken ger möjlighet att få en god bild av den sökandes personliga förutsättningar, livssituation, syn på forskarutbildningen och sin egen möjliga roll i institutionslivet liksom förutsättningarna att fullgöra utbildningen inom utsatt tid. Därefter görs en slutlig rangordning. För att bli antagen krävs bred, dokumenterad kunskap om och djup förståelse för konstvetenskapens fält. En sökande måste också lämna en plan för sitt tänkta avhandlingsprojekt som ska omfatta en originell frågeställning, goda insikter i tidigare forskning, gott grepp över empirin, liksom en god uppfattning om möjliga

relevanta metoder och teorier. När utbildningen påbörjas går studierektor och prefekt igenom examensordningens krav sett i relation till den allmänna studieplanen och för en diskussion om den individuella studieplanens relation till de två nämnda styrdokumenterna, som en inledning till upprättandet av densamma.

Institutionen vinnlägger sig också om att bereda en gynnsam fysisk och psykosocial miljö för doktoranderna. Alla doktoranden tilldelas plats i tjänsterum, dator med nödvändig programvara och tjänstetelefon, tillgång till fax finns i ett allmänt utrymme. Doktoranden har full tillgång till institutionens pentry med kostnadsfritt kaffe och fruktkorg. På campus finns ett enklare friskvårdsgym för personalen och en gång i månaden erbjuds massagetilfälle. De hänvisas vid behov till företagshälsan, som bl.a. erbjuder utbildning i stresshantering. I den s.k. Ritsalen ordnas krokiteckning varje vecka under terminen. Doktoranderna är välkomna att delta i personalutflykter och olika former av kompetenshöjande personalutbildningar. Självfallet är doktoranderna inbjudna att delta i institutionens stormöten i Uppsala/Visby samt i institutionens julfest och andra mottagningar. Vidare finns ett mindre referensbibliotek i institutionslokalerna som doktoranden kan utnyttja. På campus finns också ämnesbibliotek och doktoranden uppmuntras att till universitetsbiblioteket (UUB) rekommendera inköp av litteratur som krävs för kurser och avhandling. Via UUB finns också rika e-resurser i form av databaser samt e-publikationer utöver fysiska böcker och tidskrifter. Till universitetet hör ett flertal museer, bl.a. ett Myntkabinett och en av Sveriges största offentliga konstsamlingar, som doktoranderna också har tillgång till.

Doktorandgruppen i konstvetenskap vid UU består av sex kvinnor och två män. Den äldsta är 50 år, de yngsta och senast antagna är 38-40 år. En anledning till de senares förhållandevis höga ålder är konkurrenssituationen vid antagning. Det krävs numera omfattande och varierade meriter inom fältet för att komma i fråga för doktorandtjänst. Utbildning på forskarnivå ses av många sökande som en viktig form av kompetensutveckling för dem som har anställning inom kultursektorn. Bland de nu aktiva doktoranderna har en person bakgrund från många år i auktionsbranschen, en annan av redaktionellt arbete inom förlagsverksamhet, en tredje av professionellt arbete inom kulturmiljövård, en fjärde från kulturdepartementet och en femte från museisektorn.

Doktorandernas avhandlingsämnen återspeglar många inriktningar som tillhör något av tidigare nämnda styrkeområden: vita-ikoner med Nikolaus-motiv, biografiskt berättande i

svenska serier, musealisering av prekoloniala västafrikanska föremål, Tyra Lundgrens konstnärsroll och nätverk, tidigmoderna föremål för lek och spel i kungliga samlingar, arenaanläggningar i Sverige, musealiseringen av Stockholms slott samt aspekter på historiebruk med den gustavianska kulturen som exempel. Samtliga doktorander har mycket goda kunskaper i engelska. De behärskar också de språk som behövs för deras forskningsinriktning. Den s.k. Thamreformen 1997/1998 fick som konsekvens att en handfull doktorander som antagits tidigare inte kunde få studiefinansiering. De flesta i den gruppen har ändå med stöd av egenfinansiering/stipendier kunnat disputerat. Tre av dessa doktorander är för närvarande aktiva varav två är nära disputation.

Doktorandernas utbildningsmiljö inom ämnet konstvetenskap och institutionen i Uppsala är ur viss synpunkt liten, då de för närvarande bara är åtta till antalet. Men inom institutionen finns ytterligare två ämnen, textilvetenskap och kulturvård. Vid utbildningen i textilvetenskap är två doktorander registrerade. Till ämnet kulturvård är tre doktorander (och en nydisputerad) knutna. De är antagna vid respektive Göteborgs och Prags universitet, men studerar, får handledning och finansieras inom institutionens ram. De deltar även av och till i högre seminariet i konstvetenskap. Den totala doktorandpopulationen vid institutionen består alltså av tretton doktorander. Konstvetenskapliga institutionen arbetar f.n. med en anhållan om att utbildning på forskarnivå i kulturvård inrättas vid historisk-filosofiska fakulteten.

Vid UU finns fr.o.m. 2015 bara doktorandtjänst som huvudsaklig finansieringsform. I enlighet med HF kap 7 §36 kan man även finansiera en doktorand med externt anslag eller stipendium, som måste motsvarar en doktorandtjänst med dess förmåner. Tilldelade fakultetsmedel tillåter bara antagning av ett par doktorander vart tredje eller fjärde år. Institutionen har vid två tillfällen kunnat utnyttja Berit Wallenbergs stiftelse (BWS) som utlyser medel för doktorander i konstvetenskap och arkeologi, men institutionen måste stå för hela OH-kostnaden. Söktrycket är högt på de få doktorandtjänster som utlyses, vanligen 20-25 sökande.

Problemen med krympande forskarutbildning numerärt sett och dess konsekvenser uppmärksammats på ledningsnivåer. Fakulteten kommer 2017-2020 att satsa extra medel på rekrytering av nya doktorander. Vi räknar med att kunna utlysa 2-3 doktorandtjänster under 2017.Handledningsresurserna är också av tillräcklig omfattning för att utan svårigheter räkna till betydligt fler doktorander än vad fakultetsanslagen tillåter, se aspektområde Personal.

Institutionen har genom åren tagit emot gästforskare och gästdoktorander från olika länder både för att utöka den lokala miljön och möjliggöra internationalisering. De förväntas vara aktiva i högre seminariet. En gästdoktorand som är knuten till COFA, Sydney, Australien, finansierades av Svenska Institutet och vistades periodvis vid institutionen under fem år. Han disputerade 2013. Hösten 2015 gästade professor Deirdre Pretorius från University of Johannesburg, Sydafrika institutionen under en månad. Våren 2016 var en gästdoktorand, från Bloemfontain University i Sydafrika, knuten till institutionen under sex månader och deltog aktivt i forskarutbildningen. Vårterminen 2017 kommer professor Shigekazu Sakai från Waseda University i Tokyo att vistas vid institutionen i ett par månader.

Fram till 2015 fanns också det tidigare nämnda SALT med livaktig verksamhet som i huvudsak riktade sig till doktorander. Dit hörde tvärvetenskapliga internationella gästföreläsningar med tillhörande seminarium där doktorander kunde få feedback på sina avhandlingsprojekt. Därtill arrangerades seminarieserier om olika former av akademiskt skrivande och konferenspresentationer. Två av de nuvarande doktoranderna har deltagit i sådana aktiviteter Efter nedläggningen av SALT har fakulteten infört en fakultetsgemensam kurs *Professional Training in the Arts and Humanities* (7,5 hp), hädanefter förkortad till *PT-kursen*, som vänder sig till nyantagna doktorander, se Arbetslivets perspektiv. Ett frivilligt fakultetsövergripande doktorandkollegium har inrättats liksom återkommande symposiedagar, till vilka även handledare bjudits in för att ge tvärvetenskaplig återkoppling på doktoranders forskning.

Kontakterna inom ämnet konstvetenskap i nationellt perspektiv är frekventa. Vartannat år äger en ämneskonferens rum. Då har doktoranderna ofta en egen mötesplats. Sedan tre år tillbaka äger ett årligt nationellt doktorandinternat rum på initiativ av konstvetenskapen i Lund, där såväl handledare som doktorander deltar. En dag är avsatt för granskning av avhandlingstexter, vanligen i mindre grupper så att doktoranden kan erhålla feedback på sitt projekt från en kvalificerad läsare och ett par doktorandkolleger som inte normalt ingår i den egna forskningsmiljön. En dag är avsatt för gemensamma diskussioner om hur vi tillsammans kan stärka och förbättra forskarutbildningarna i vårt ämne, t.ex. inventeras kursbehov, doktorandutbyten och exkursioner.

Det finns också nära samarbeten med institutionerna vid SU (fem doktorander) respektive Södertörns högskola (SH) (två doktorander) i form av kurser, bl.a. i metod och teori,

gemensamma högre seminarier och beivrande av varandras slutseminarier och disputationer. Under 2016 gavs kursen *Metod och forskningspraktik inom det konstvetenskapliga fältet* (7,5 hp), vilken SU och SH gav gemensamt. En doktorand från UU examinerades där. Under vårterminen 2017 ges *Teori och forskningspraktik inom det konstvetenskapliga fältet* (7,5 hp) av SH. Generellt sett är ämnet konstvetenskap litet i ett nationellt perspektiv. Det gör dock att ämnestillhörigheten är stark och kontakterna över utbildningsorterna både omfattande och intensiva. Som doktorander känner de flesta varandra och tar del i varandras utbildning.

Vid historisk-filosofiska fakulteten har genom åren bildats ämnesöverskridande nätverk som engagerar både doktorander och seniora forskare allt efter intresse och inriktning. 2004 då nuvarande campus tillkom gjordes särskilda nätverkssatsningar, som t.ex. [Seminarier för medeltid- och renässansstudier](#) (SMR) som organisatoriskt ligger under vår institution. Vi har även haft gemensamma högre seminarier med [Forum för Judiska studier](#) och [Forum för turkiska studier](#). I det senare ingår en av institutionens professorer och en doktorand i styrelsen. Vi har också haft visst samarbete med [AGORA](#), som är ägnad studiet av antiken och antikreceptionen. Ytterligare en mötesplats [1700-talsseminariet](#). Vid institutionen verkar också ett [Forum för forskning om de kyrkliga kulturarven](#) (FFKK) sedan 2011. FFKK har en publikationsserie *Arcus sacri* och är huvudsakligen nationellt orienterad.

Inom fakulteten finns också nätverk i form av tematiska forskningsnoder, delfinansierade av fakulteten sedan 2012, till vilka seniora forskare, doktorander och studenter på avancerad nivå kan ansluta sig och som kompletterar doktorandernas forskningsmiljö. Konstvetenskapliga institutionen medverkar i tre av de nuvarande forskningsnoderna: [Urban and Rural Space](#), [Early Modern Cultural History](#) och [Kulturarvsnoden](#), den sistnämnda med säte på Campus Gotland. Noderna erbjuder seminarier och exkursioner, inbjuder gästföreläsare, besöker utländska forskningsmiljöer av relevans för området samt odlar internationella kontakter. I urbannoden deltar främst konstvetare, etnologer, kulturanropologer samt företrädare för antikens kultur och samhällsliv. I den tidigmoderna noden deltar historia, konstvetenskap, textilvetenskap och musikvetenskap. I kulturarvsnoden deltar kulturvård, konstvetenskap, etnologi och historia. Det finns också nätverk utanför UU där våra forskare och doktorander medverkar. Dit hör Svenska arkitekturhistorikernätverket, som funnits i nästan tio år.

Doktoranderna uppmuntras också att bygga eller ingå i egna nätverk. Institutionen fördelar 10 tkr per år/doktorand för resor och/eller konferenser. Därutöver söker de ofta egna medel.

Institutionen bidrar också genom att skapa förutsättningar för doktorandinitierade och doktorandorganiserade konferenser. Institutionen ger administrativt stöd och hjälper till med medelsansökan, bl.a. till Vitterhetsakademien. Som exempel kan nämnas ett symposium om postkoloniala studier på svenskt material och ett om historiska hus, liksom en heldag om tecknade serier. Doktoranden med tidigmodern inriktning har vitala kontakter i Tyskland, Österrike och Italien och kommer att tillbringa vårterminen 2017 i Bologna som stipendiat. Doktoranden som forskar om arenor ingår i svensk-amerikanska nätverk inklusive ett styrelseuppdrag. Doktoranderna medverkar även i populärvetenskapliga sammanhang, som t.ex. kan innefatta publikationer och offentliga föreläsningar.

B.

Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet.

Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppsala universitet har en avdelning för kvalitetsutveckling i vilken universitetspedagogik är en del. Därtill finns ett kollegialt kvalitetsråd med uppgift att bistå Rektor. Avdelningen för kvalitetsutveckling ansvarar bl.a. för att på uppdrag av Rektor genomföra universitetsgemensamma interna kvalitetsundersökningar, t.ex. forskarutbildningsenkäter.

Uppsala universitet är det första lärosäte som anordnat egna breda utvärderingar av de egna forskningsmiljöerna (KoF). Första gången var [2007](#) och andra gången [2011](#). Utvärderingarna omfattade självvärdering, bibliometrisk analys och platsbesök av internationella expertpaneler med intervjuer. Institutionen fick 2011 kritik för alltför många forskningsinriktningar samtidigt måste vi vid rekrytering ta hänsyn till grundutbildningen och till samhällets kompetensbehov vilket gör bredd nödvändig. Under 2017 genomförs en ny forskningsutvärdering vid Uppsala universitet. Det övergripande syftet är att analysera förutsättningar och processer för god kvalitet och strategisk förnyelse av forskning. Forskarutbildningen berörs av denna utvärdering, vilket framgår av aspektområde Doktorandperspektiv.

År [2010](#) samt 2015/16 genomfördes universitetsövergripande forskarutbildningsenkäter. Den senare undersökningen är i skrivande stund under bearbetning. Om antalet svarande överstiger tio doktorander får en institution ta del av det egna utfallet, vilket inte har varit fallet vid vår

institution. Som komplement har institutionen genomfört en egen doktorandenkät vars innehåll kommenteras under Doktorandens perspektiv. Institutionens ansvariga för forskarutbildningen tar hänsyn till de universitetsövergripande kvalitetsundersökningarna, som även tillställs doktoranderna. Den senaste undersökningen tillsammans med vår egen kommer att användas som diskussionsunderlag vid ett särskilt möte med doktoranderna så snart den slutliga versionen av den universitetsövergripande publicerats.

Institutionens kompletterande enkät är anonym och har en periodicitet som medför att alla doktorander får möjlighet att åtminstone vid ett par tillfällen under sin studietid utförligt utvärdera olika aspekter av forskarutbildningen. Då gruppen är liten är det dock svårt att vidmakthålla anonymiteten i praktiken och svaren kan spreta, i synnerhet vid de tillfällen då svarsfrekvensen är låg. Därför publiceras inte resultaten utan diskuteras muntligt inom handledarkollegiet och inom doktorandkollektivet med fokus på eventuella åtgärder.

Efter antagning då doktoranden påbörjar sin anställning sker en introduktion till de studiesociala förutsättningarna, skyldigheter och rättigheter, institutionsrutiner, universitetets regelverk, vad som gäller vid sjukskrivningar, föräldraledighet och vård av sjukt barn m.m. Vid detta tillfälle medverkar också administrativ personal och skyddsombudet. Doktoranden uppmärksammas på att reglerna kring detta finns lättillgängliga i universitetets intranät, den s.k. Medarbetarportalen. I samband med den årliga uppföljningen av den individuella studieplanen (ISP) då doktorand, prefekt, handledare och studierektor deltar brukar en muntlig utvärdering av miljöns olika aspekter, både fysiska och sociala, göras. Vid behov vidtas då också åtgärder, som t.ex. att förbättra tjänsterumssituationen för doktoranderna vilket skett vid ett par tillfällen.

Uppföljningen av ISP utgör ett stöd för planeringen av doktorandens studier och möjliggör dokumentation av progressionen i utbildningen. Då ISP:n är en offentlig handling tas hänsyn till individens integritet, t.ex. avseende sjukskrivningar, då dokumentet revideras.

Diskussioner om vilka anteckningar som görs förs med skyddsombudet. Förskjutningar av disputationdatum anges alltid, liksom prolongationsgrundande faktorer. Vi har så pass få doktorander att vi anser oss ha en mycket god överblick över varje enskild individs framsteg och utveckling.

Historisk-filosofiska fakulteten har och tar ett övergripande ansvar för all utbildning på forskarnivå (idag 15 utbildningar). Den ene av de två prodekanerna har särskilt ansvar för frågor som rör forskning och utbildning på forskarnivå. Det finns också ett särskilt kvalitetsutskott i vilket prodekanen är ordförande. Fakultetsledningen har beslutat om en *Kvalitetsstrategi för utbildning på forskarnivå, 2015-2020*. En annan kvalitetssäkrande åtgärd som vidtagits på fakultetsnivå är den samordningsfunktion för utbildning på forskarnivå som inrättats 2015. De huvudsakliga uppgifterna består i ansvar för den under avsnitt ”Aspekt: Forskarmiljö” nämnda obligatoriska fakultetsgemensamma doktorandkursen (*PT*) och för det nyinrättade fakultetsövergripande doktorandkollegiet. Lanseringen av den fakultetsgemensamma informationsportalen har emellertid försenats.

Fakultetens studierektorer för utbildning på forskarnivå har också regelbundna möten där kvalitetsfrågor behandlas. Förutsättningar för erfarenhets- och informationsutbyte är goda liksom för gemensamt arbete studierektorer emellan. Som exempel kan nämnas att under 2016 reviderades fakultetens samtliga allmänna studieplaner liksom blanketten för den individuella studieplanen. Detta arbete utfördes gemensamt av fakultetens studierektorer med stöd av utbildningsledarna.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A.

Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

Utbildningen på forskarnivå i konstvetenskap omfattar fyra års heltidsstudier med 240 hp för doktorsexamen och 120 hp för licentiatexamen. Någon licentiand har inte antagits sedan 1990-talet. Kursdelen i en doktorsexamen omfattar 60 hp och avhandlingen 180 hp. De doktorander som antagits efter Bolognareformen har i allmänhet en tvåårig masterexamen med konstvetenskap som huvudämne.

Det går enligt vår mening inte att se forskarutbildningen i konstvetenskap isolerad från tidigare studier; tack vare grundutbildningens uppbyggnad och progression med inledande översikt kurser som på avancerad nivå övergår till tematisk fördjupning har doktorander i konstvetenskap med sig breda kunskaper in i forskarutbildningen. Kurserna på forskarnivå är därför vanligen av fördjupande karaktär, men leder sammantaget till en breddning. En additiv struktur leder till en progression.

Kursdelen på 60 hp är indelad i tre block, men flexibilitet finns så att doktorandens behov i viss mån styr fördelningen av högskolepoäng mellan dem: Vetenskaplig teori och metod samt konstteori (20/30 hp), ämnes- och tvärvetenskapliga studier (20/30 hp) samt yrkesförberedande studier (upp till 15 hp). Begreppet konstteori omfattar även arkitekturteori och designteori. I den mån avhandlingsprojektet inte naturligt innefattar ett konstteoretiskt perspektiv är det brukligt att doktoranden tar en läskurs för att bredda sina kunskaper. Ofta har doktorander gått breddkurser i vetenskaplig teori och metod på avancerad nivå. Om inte uppmanas denne att snarast ta den konstteoretiska kursen *Generalia* (7,5 hp). Samma gäller den första delkursen på Examensarbetet på masternivå i *Vetenskapligt skrivande* (7,5 hp). Vid det nationella doktorandinternatet förs diskussioner mellan studierektorer, handledare och doktorander om möjliga gemensamma kurser och flera har förverkligats, bl.a. i teori och

metod. En utmaning med kursgivning är att de få doktoranderna kan befinna sig på olika stadier i sin utbildning, vilket kan göra det svårt att samla tillräckligt många deltagare. Men det har ändå med gott resultat ekonomiskt satsats på sådana kurser emellanåt.

I blocket med yrkesförberedande studier om 15 hp ingår den fakultetsgemensamma obligatoriska kursen *PT-kursen* (7,5 hp). Därtill kan doktoranden även tillgodoräkna sig den behörighetsgivande universitetspedagogiska kursen inom detta block i den mån den inte ingår i institutionstjänstgöringen eller renderar prolongation. Även annan praktikinära utbildning kan ingå t.ex. kurserna *Det konstvetenskapliga fältet* (7,5 hp) och *Verksamhetsförlagd utbildning I* (7,5 hp) som ligger på avancerad nivå. Den flexibla poängomfattningen för respektive block är flexibel och kan justeras för att tillgodose doktorandens individuella behov av breddning eller fördjupning.

Doktoranden tillsammans med handledarna ansvarar gemensamt för planeringen av kursdelen. Den kan bestå av läskurser eller lärarledda kurser. Doktoranderna går för det mesta lärarledda kurser, medan läskurser förekommer i mindre utsträckning och ger kompletterande perspektiv som anses behövliga för individen. Läskurserna varierar därför mycket och ger inte utrymme för någon gemensam kursplan; mål, innehåll och examinationskriterier utformas från fall till fall i dialog mellan doktoranden och handledarna. De individuella läskurserna tenteras normalt muntligt eller skriftligt av handledaren, men kan också examineras av annan lärare. Det finns två formella examinatorer och det är institutionens två ordinarie professorer. Som exempel på en läskurs kan nämnas den som en av de nuvarande doktoranderna nyligen tenderat av i januari 2017 och som hade fokus på vetenskaplig teori inom arkitekturområdet.

De lärarledda kurserna kan ligga endera på avancerad nivå eller forskarnivå; de kan ges av vår institution eller någon annan institution vid Uppsala universitet och de kan ges av ett annat lärosäte eller av en internationell akademiskt orienterad aktör. Aktivt samarbete finns i detta avseende sedan länge med forskningsinstitut vid Medelhavet. Konstvetenskapliga doktorander har sedan drygt ett halvsekel tillbaka kunnat gå en konsthistorisk kurs i Rom (15 hp) om italiensk och romersk konsthistoria. Detta har bl.a. lett till en gemensam kunskapsbas och kontaktyta för de flesta med svensk doktorsexamen i ämnet. En kurs på avancerad nivå som givits av institutionen och som flera doktorander gått är den nu nedlagda *Istanbul – kulturmöten, monument och identitet mellan öst och väst* (15 hp). Beroende på doktorandens egen inriktning har kursen visat sig vara av nytta på olika vis, t.ex. har för en av

doktoranderna har mångfaldsperspektivet gett mest och för en annan har perspektiven på kulturarv och bevarandefrågor varit av stor betydelse.

För tillgodoräknande av externa kurser i examen fordras att handledare och prefekt godkännt dem inom ramen för utbildningen. Doktoranden ska även kunna uppvisa dokumentation t.ex. i form av litteraturlistor, scheman, i förekommande fall kursplaner och givetvis intyg. I något fall har utfallet blivit en vetenskaplig artikel som utgjort examination. För att underlätta synergier mellan kurs- och avhandlingsarbetet kan doktoranden välja att fokusera en viss teori eller metod, som *Kapital och fält*, *ANT*, *Fallstudiemetodik* eller *Handskriftsläsning*. Även exkursioner kan ingå i kursdelen då de omfattar förberedelser, inläsning, studiebesök och muntlig examination i form av en demonstrationsuppgift på plats. Kurser som ges av andra anordnare examineras normalt av dem. Kurstagandet sker oftast i tidigt utbildningen, men utformas kontinuerligt år för år så att doktoranden kan justera kursarbetet efter vilka kurser som erbjuds och vilka behov som identifieras.

Högre seminariet är en icke poänggivande obligatorisk verksamhet, där syftet är att ge doktoranderna möjlighet att bredda sina kunskaper och att i en kollegial situation utveckla sitt avhandlingsprojekt. Här får den nyantagna doktoranden synpunkter på sitt tilltänka avhandlingsprojekt. Därefter förväntas doktoranden att en gång per termin lägga fram avhandlingstexter eller något annat avhandlingsrelaterat problem för granskning och diskussion av deltagarna. Deltagarna kan på så vis både följa och stödja doktoranden genom avhandlingsarbetet. Efteråt diskuterar doktoranden tillsammans med sin handledare den feedback som framkommit och vilka åtgärder som kan vara befogade. Det kan också framkomma synpunkter som gör det nödvändigt för doktoranden att utöka sin kunskap i nya riktningar inom ramen för avhandlingsförfattandet. Denna process medför en tydlig progression i avhandlingsskrivandet.

En annan form av aktiviteter som kan leda antingen till breddning eller fördjupning av kunskaperna, men framförallt till träning i färdighet och förmåga ges via seniora forskares bidrag till högre seminariet. Det ger doktoranderna inblick i forskningens vardag och en plats i det kollegiala forskarsammanhanget. Forskningsansökningar kan läggas fram för granskning. Externfinansierade forskare presenterar sina projekt vid minst två tillfällen, i början av perioden och mot slutet. De uppmantras också att lägga fram vetenskapliga artiklar under arbete för granskning av seminariedeltagarna. Doktoranderna bidrar på likvärdiga

villkor med egna synpunkter på de seniora forskarnas arbeten. Inom ramen för högre seminariet anordnas också 1-2 gånger per läsår en kortare eller längre exkursion för doktorander och forskare som kan vara poänggivande. I samband denna kan någon eller alla doktorander ombedjas att förbereda en visning eller ett inlägg.

De doktorander som inte är anställda vid institutionen har av naturliga skäl svårigheter att delta i högre seminariets alla aktiviteter då de arbetar på annat håll och högre seminariet äger rum under arbetstid. De förväntas dock att åtminstone delta i avhandlingsseminarier och slutseminarier. P.g.a. andra krav på de seniora forskarnas tid kan även de ha svårt att delta i önskvärd utsträckning i högre seminariet. Det finns också ett starkt önskemål från doktorandernas sida att få ta del av mer bidrag från seniora forskare till högre seminariet och att fler deltar aktivt. En enkät har därför nyligen genomförts för att få bättre förståelse för vad som kan hindra seniornas deltagande. Formerna för högre seminariet är även föremål för översyn och nya idéer ska prövas.

Doktoranders deltagande i konferenser bidrar också till progression genom att doktoranden får möjlighet att ta del av nya resultat och diskutera sin egen forskning med framstående nationella och internationella forskare. Vissa doktorander har också varit med och anordnat mindre symposier vid institutionen med anknytning till sitt eget forskningsämne. Doktorander uppmuntras att utnyttja mobilitetsstöd för att tillbringa en termin vid ett internationellt lärosäte. För några år sedan var en forskarstuderande gästdoktorand vid UCLA Berkeley.

Institutionstjänstgöringen bidrar till doktorandens kunskapsutveckling genom undervisning på grundnivå, t.ex. genom att föreläsa, leda seminarier och handleda uppsatsskrivande på B-nivå. Enstaka doktorander har i samverkan med en senior lärare utvecklat en masterkurs. För att kunna genomföra dessa aktiviteter krävs kontinuerlig fortbildning och breddning av doktorandens kunskapsbas med utgångspunkt från de aktuella ämnen som denne förväntas komma i yrkesmässig kontakt med, eftersom de inte nödvändigtvis begränsas till deras avhandlingsområde. En av doktoranderna har också i samarbete med en postdoc-forskare från annan institution planerat, utvecklat och genomfört en kurs i kulturarvspedagogik finansierat med rektorsmedel, vilket krävt att doktoranden satt sig in i ett nytt område. Detta har lett till ett forskningsprojekt med titeln [*Ulleråker – funktionsnedsättning och kulturarv*](#), finansierat av Riksantikvarieämbetet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Uppföljningen av enskilda doktoranders utveckling vad avser kunskap och förståelse sker (i de fall de examineras av institutionens företrädare) i samband med tentamina och vid granskning av underlag och samtal med doktoranden i samband med tillgodoräkningen av externa kurser. Helheten följs upp vid den årliga uppföljningen av ISP:en i närvaro av doktorand, handledare, prefekt och studierektor. Då förs samtal om kursval och hur sammansättningen ser ut samt hur kurstagandet ska ske i förhållande till doktorandens studiesituation och livssituation i övrigt. Lyhördhet för doktorandens synpunkter när det gäller denna planering är viktigt parat med vår bedömning av hans behov. Kursvärderingar i samband med kurser genomförda vid UU är muntliga, dessutom ingår uppföljande samtal kring externa kurser vid uppföljningen av ISP:en.

Vid planering av högre seminariets verksamhet tas också hänsyn till doktorandernas behov av mindre kunskaps- eller kompetenshöjande insatser inom metodik eller vid studiebesök/exkursioner. Som exempel kan nämnas ett seminarietillfälle som ägnats åt ämnesdidaktik på initiativ av en doktorand och i vår har två doktorander identifierat ett gemensamt behov av att diskutera identitetsbegreppet och identitetskonstruktion med inbjudna deltagare från SU och SH. Vid det tvärseminariet med SU och SH har hittills metod och problematisering avhandlats och vid vårens tillfälle ska forskningsöversikter diskuteras.

Progressionen säkerställs genom att kvaliteten på avhandlingen kontrolleras vid ett antal stationer under utbildningens gång, se tidigare avsnitt. När ett helt manuskript föreligger i preliminär form ordnas slutseminarium med extern opponent. Doktoranden har också rätt till en "läsare", en sakkunnig kritisk granskare, som får ersättning för sin insats. Sista steget är det s.k. "trycka-på-knappen-mötet" med prefekt, studierektor, handledare och doktorand, där manus granskas en sista gång innan det godkänns för disputation och tryckning. Disputationen är givetvis den sista kvalitetsgranskningen av avhandlingen i och med betygsnämndens godkännande. Tidsproblematiken diskuteras under nästa aspektområde.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A

Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Forskarutbildningen vid vår institution syftar till att ge kompetens att tolka och förstå såväl bilder som miljöer från det förflutna liksom från idag och se deras samband med omgivande samhälle och kultur. Utövare av konstvetenskap bör utveckla förståelse för utmaningar i samhället där viktiga bidrag till kunskap och förståelse ligger inom ämnets fält. Det kan gälla bildsamhället, där konstvetenskapen har en kompetens kring kritik och tolkning, sysslar med skapande och betraktande samt då och då tangerar yttrandefrihetsfrågor. Andra exempel är stadsplanering, bevarandefrågor och hållbarhet. På ett övergripande plan syftar utbildningen till en tydlig progression mot allt större självständighet hos våra doktorander också i dessa avseenden.

I normalfallet bedriver doktoranderna forskning inom ramen för sitt avhandlingsprojekt. Det är därför i det sammanhanget som fördjupning mestadels sker och de övas i tidsplanering. De tidigare nämnda s.k. Pre-Thamdoktoranderna har haft sämre förutsättningar att följa bestämda tidsplaner då de doktorerar i långsam takt parallellt med försörjningsarbete hos annan arbetsgivare, medan doktorander med utbildningsbidrag eller doktorandtjänst har haft bättre förutsättningar att klara av sina deadlines under arbetets gång.

Redan vid ansökningstillfället ska en projektplan ingå i underlaget. Vid bedömningen av de sökande tas hänsyn till hur realistisk den är sett i förhållande till den tid som en doktorand har

på sig att bedriva forskning och författa en avhandling. Efter antagningen genomförs inledande samtal med doktoranden om projektets genomförbarhet. De seniora forskare som deltar ger feedback till doktoranden i detta avseende. En översyn avseende tidspassning och ambitionsnivå sker sedan årligen vid uppföljningen av ISP:en. Doktoranden skapar tidigt en disposition för avhandlingen och gör upp en översiktlig tidplan för materialinsamling, bearbetning och skrivande.Handledaren spelar en viktig roll genom återkoppling med fokus på avgränsningar och metodval samt genom att medvetandegöra doktoranden om tidsaspekter. Nödvändigheten av tidsplanering uppfattas dock ofta som ett stort stressmoment, eftersom doktoranden inte kan förväntas behärska situationen i dess helhet. Det senare gäller både livssituationen och förutsättningarna för avhandlingsskrivandet.

Även med ett projekt som genom bearbetning kan anses tidsmässigt väl avpassade kan förskjutningar och förseningar uppstå till följd av omständigheter bortom doktorandens och institutionens kontroll. Dit hör, även om prolongation ges, sjukdom (egen och anhörigas), föräldraledighet, vård av sjukt barn, men också dödsfall i familjen. Framförallt i det senare fallet är det individuellt hur hårt doktoranden drabbas och om sedvanlig prolongation är tillräcklig för att kompensera fullt ut. Även psykiskt relaterade svårigheter som skrivkramp är omöjliga att förutse och måste därför hanteras när situationen uppstår.

Det kan också uppstå svårigheter med materialinsamlingen, t.ex. kan viktiga källor bli otillgängliga under en kritisk period. Vid arkivstudier kan det ta mycket längre tid att slutföra en materialinsamling än planerat. Givetvis pågår ständiga samtal med handledaren när situationer som dessa uppstår hur doktoranden ska kunna parera dem, men i vissa fall återstår bara att vänta och vara uthållig. Våra doktorander har stött på någon eller några av dessa situationer, vilket enligt vår uppfattning lett till godtagbara förseningar. När de ekonomiska förutsättningarna så tillåtit har institutionen på senare år tilldelat ett par av doktoranderna 3-4 månader extra för att kompensera för tidigare uppstartsfasen efter längre tids frånvaro. Därutöver underlättar institutionen för doktoranden att ansöka om stipendium i det fall som det är nödvändigt för slutförandet.

Själva den monografiska traditionen inom ämnet gör tidsplaneringen svårbemästrad. Att publicera en avhandling medför tidskrävande moment vilka inte bör drabba skrivtidens omfattning. Publikationer i ämnet konstvetenskap fordrar dessutom rikligt med illustrationer, vilket är en komplikation. Det kan ta lång tid både att få tillstånd att publicera nödvändiga

bilder och det kan även vara kostnadskrävande med användaravgifter. I det senare fallet kan doktoranden behöva ansöka om externa medel för att täcka utgifterna liksom för att kunna trycka avhandlingen med godtagbar kvalitet. Om avhandlingen skrivs på ett annat språk än modersmålet tar processen längre tid både med författande och med språkgranskning. Det har förekommit att doktorander som inledningsvis avsett att skriva sin avhandling på engelska efter ett par kapitel valt att övergå till svenska eftersom skrivandet blivit alltför mödosamt, men samtidigt kräver språkomställningen också tid.

Även institutionstjänstgöringen leder till viss fragmentisering, vilket vi försöker ta hänsyn till och minimera så långt det går. Enligt enkätsvar och samtal med doktoranderna upplever de också inom sin egen institutionstjänstgöring den ständigt ökande och skiftande administrationen som flyttas ner till individnivå som problematisk. Varje avbrott i framförallt avhandlingsarbetet leder till förseningar, eftersom det tar tid att komma igång igen. Genom att planera fortsatt arbete innan doktoranden t.ex. går på föräldraledighet kan denna igångsättningsfas bli kortare, men vid längre tids sjukdom måste rehabiliteringen följa vedertagna modeller från yrkeslivet. Doktoranderna har ett gott stöd i den lektor som är vårt skyddsombud och som tidigare i livet arbetat inom sjukvården.

Alla dessa omständigheter kan vara svåra att ta höjd för i början av arbetet, men handledarna försöker efter bästa förmåga bistå doktoranden med råd om hur denne ska hantera denna flora av tidsaspekter. I de allra flesta fall har dock manus skrivits klart inom givna tidsramar och slutseminarium hållits innan doktorandtjänsten löpt ut, även om bokproduktionen och disputationen inte alltid kunnat ske inom fyraårsgränsen. Genomströmningen har varit god; av de 13 doktorander som antagits sedan 2001 har åtta disputerat och tre kommer att göra det inom 1-2 år. Även de s.k. Pre-Thamdoktoranderna är som sagt på väg igenom.

Högre seminariet är av stor betydelse som tempohållare för att stödja utvecklingen av doktorandens förmåga till realistisk planering av arbetet. Det innebär att doktoranden färdigställer sin monografiska avhandling i delar och arbetar mot återkommande deadlines. I det sammanhanget blir det också synligt om doktoranden har svårt att hantera tiden. Det kan då bli föremål för diskussioner både inom handledarkollegiet och vid uppföljningen av ISP med doktoranden om vilka insatser som behövs för att denne ska klara av sina uppgifter inom satta tidsramar.

På samma sätt är det främst i samband med avhandlingsarbetet som doktoranden utvecklar sin förmåga att identifiera och arbeta med adekvata metoder för materialinsamling och analys. Det är i handledningssituationen som denna aspekt främst beaktas och det är handledarens uppgift att vägleda doktoranden. Vid behov kan doktoranden uppmuntras att gå kurser, t.ex. i ANT och Bourdieus fältteori eller deltagit i metodseminarier. Genom avklarade kurser, genom tillämpning av metod i avhandlingen och genom att disputerat med godkänt betyg kan doktoranden sägas ha demonstrerat sin förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning.

Doktoranderna har rika möjligheter att inför andra forskare och i dialog med dem presentera sina avhandlingsprojekt, t.ex. vid i högre seminariet, vid nationella doktorandinternatet, vid gemensamma avhandlingsseminarier med andra lärosäten och i samband med utbyten mellan lärosäten. Utöver det är det brukligt att doktoranderna vid vetenskapliga symposier och konferenser nationellt och internationellt presenterar egna forskningsresultat och diskuterar forskning i dialog med vetenskapssamhället. De doktorander som nu är under utbildning har framträtt i många olika sammanhang. Ett viktigt forum där snart sagt alla doktorander någon gång under sin utbildning lagt fram ett paper eller en poster är i samband med de s.k. Nordik-konferenserna som arrangeras vart tredje eller fjärde år gemensamt av en kommitté med representanter från Danmark, Norge, Finland, Island och Sverige. Uppslutningen av konsthistoriker från de nordiska länderna brukar vara mycket bred och leder till nya kontakter. Andra exempel på nordiska sammanhang där doktorander presenterat forskningsresultat är *Nordiska Ikonografiska Symposiet* som äger rum vartannat år. Andra exempel är specialiserade symposier/konferenser som *NNCORE* (serieforskning), *Swedish-American Borderlands* och *Renaissance Society of America* som båda är internationella och återkommande. Även vid tillfälliga symposier som *Historiska hus* har doktorander presenterat.

Doktoranderna visar förutom i sin institutionstjänstgöring sina förutsättningar att bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande främst i olika populärvetenskapliga sammanhang. De uppmuntras att presentera forskning för Konstvetenskapliga institutionens vänförening där såväl alumner som en intresserad allmänhet ingår. Därutöver presenterar de i andra sammanhang, t.ex. genom föreläsningar för museipersonal, kommunanställda eller politiker. Även dagstidningar och populärvetenskapliga års/tidskrifter som *Dragomanen* är kanaler för doktorander att sprida forskningsresultat till en bredare publik. Ett tredje sätt för

doktoranderna att kommunicera sin forskning har varit inom ramen för den numera nedlagda doktoranddrivna institutionstidskriften *VALÖR*. Doktoranderna uppmuntras att publicera sig i *Konsthistorisk Tidskrift* eller *Bebyggelsehistorisk tidskrift*.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Den systematiska uppföljningen av ovanstående specifika förmågor sedda som exempel på progression sker vid fortlöpande handledarsamtal och vid ISP-uppföljningen. Doktorandens förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning står vid det senare tillfället i centrum. En diskussion förs om hur arbetet gått under året, om några särskilda hinder identifierats eller oväntade problem uppstått, om de mål som sattes vid förra samtalet har uppnåtts, om inte varför och hur dessa avvikelser kan hanteras. Det beslutas om åtgärder tillsammans med doktoranden. Tidsfördröjande omständigheter inventeras alltså och strategier för att motverka dessa diskuteras. Det har också blivit allt vanligare med fall- eller temastudier som organiserande princip för avhandlingen. I det fallet finns en stark rekommendation till doktoranden att inleda med en pilotstudie för att få ett bättre grepp om förväntad tidsåtgång, om tillgången på empiriskt material och om valda teorier och metoder leder till önskat resultat. En annan rekommendation som ansvariga för utbildningen på forskarnivå ger till doktorander generellt är att inte ha fler än 3-4 fallstudier. Avhandlingar med annan struktur kan vara svårare att behärska tidsmässigt.

Handledarna kan också konsultera varandra, studierektor eller enheten för universitetspedagogik för att få återkoppling på pedagogiska metoder som kan fungera stödjande när en doktorand visat sig ha återkommande problem med tidspassning. Doktoranden måste förstås vara involverad i återkoppling, uppföljning och överens om åtgärder. Första steget brukar vara att diskutera doktorandens ambitionsnivå och genom samtal få doktoranden själv att inse konsekvenserna av ständiga förskjutningar i tidplanen. Handledaren kan också rekommendera doktoranden att se över möjligheterna att ytterligare avgränsa avhandlingen, t.ex. genom att minska materialinsamlingsbehovet. Om doktoranden har behov av att bredda eller fördjupa sina kunskaper i metod och teori åtgärdas detta genom

en läskurs, ett sådant exempel finns angivet under Aspektområde Måluppfyllelse – kunskap och förståelse, eller utlyst kurs.

Betydelsen av doktorandens deltagande i vetenskapliga symposier/konferenser eller populärvetenskapliga sammanhang som stöd för progressionen diskuteras fortlöpande vid handledarmöten och vid den årliga uppföljningen av ISP:en. Doktoranden uppmuntras aktivt att börja presentera forskningsresultat så snart som möjligt under studietiden i varierade sammanhang. Studierektor förmedlar fortlöpande tips om *call for papers* för olika tematiska konferenser och tidskriftspubliceringar med individernas egna forskningsintressen i fokus. Om doktoranden har svårt att få konferensabstrakt accepterade eller artiklar publicerade är kollegial feedback i högre seminariet ett viktigt verktyg för att slipa dennes förmåga. Det finns också möjligheten att gå betalkurser, se exempel under Arbetslivets perspektiv, som ges av olika enheter vid universitetet. För konferensbidrag erbjuds kostnadsfri workshop en gång per år av det tvärvetenskapliga Uppsala Forum, vilket doktorander och forskare kan delta i.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Konkurrensläget är sådant att endast de redan mest intellektuellt självständiga kan komma ifråga för utbildning på forskarnivå. Vid antagningstillfället manifesteras denna förmåga genom doktorandens forskningsplan för sin avhandling. Under utbildningens gång visas det också genom att denne med bistånd av handledaren blir alltmer kapabel att identifiera kunskapsluckor samt föreslå sätt att täppa till. I samband med de revideringar doktoranden gör av forskningsplanen prövas och övas den intellektuella självständigheten. Denna förmåga utvecklas fortlöpande under studietiden i samband med framläggande av texter vid högre seminariet och vid konferenspresentationer. Vid uppföljningen av ISP förs diskussioner om doktorandens progression i detta avseende. Doktorandens förmåga att uppvisa intellektuell självständighet examineras vid disputationen när avhandlingens kvalitet granskas. Vid betygsnämndens överläggningar förväntas handledaren beskriva sin syn på doktorandens progression och graden av självständighet i arbetets planering och genomförande över tid.

Doktoranden kommer under sin utbildning fortlöpande i kontakt med frågor och problemområden som kräver självständiga val och etiska ställningstaganden. Handledaren observerar och med doktoranden diskuterar de situationer och de typer av material som kräver särskild eftertanke och viktiga avgöranden, som t.ex. intervjuer och hantering av intervjusvar eller aktuella konflikter inom verk eller organisationer som doktoranden kommer i kontakt med under sitt avhandlingsarbete. [CODEX](#) är en viktig resurs både för doktorand och handledare som källa och diskussionsunderlag. Bland de avhandlingsämnen som är eller nyss

varit aktuella på institutionen finns flera exempel på problemområden med etiska dimensioner. Ett sådant är ekonomiska vinstaspekter och kommersialiseringens effekter. Det kan gälla företeelsen arenabyggnader och deras nyttjande eller auktionsvärldens marknadskultur. Publicering av kontroversiellt bildmaterial som kan vara stötande eller där det kan röra sig om falsifierad dokumentation är två andra. Hur man kan hantera, diskutera och publicera material där etnicitet och synen på ”den andre” är i fokus är ett fjärde.

Vid det senaste konstvetenskapliga doktorandinternatet var deltagarna överens om att genomföra en heldag i etiska frågor i form av en workshop vid nästa möte i oktober 2017. Avsikten är att workshopen skall adressera etisk självreflektion under fyra rubriker (1) forskningsprojektets etik –interaktion med det beforskade, (2) sakkunniggranskningens etik – kollegial interaktion, (3) etiska frågor kring resultatspridning och forskningens effekter i samhället – ekonomisk, social, kulturell interaktion och (4) vetenskapsfilosofisk etik – normkritisk interaktion.

En doktorand förväntas inte leverera ställningstaganden i konstmarknadens ibland halsbrytande fluktuationer eller exploateringsfrågor i byggbranschen och stadsmiljö. Däremot förbereder utbildningen doktoranden för sådana uppgifter. Det är också viktigt att under utbildningen uppmärksamma doktoranden på risken att bli utnyttjad i kommersiella syften. Det är också angeläget att denne uppmuntras att utifrån sin skolning, vetenskapliga professionalitet och faktiska kompetens inte bara kunna delta i men också initiera och driva samhällsdebatter. En grundbult i utbildningen vid konstvetenskapliga institutionen i Uppsala från grundutbildning till forskarutbildning är att konst, miljöer och överhuvudtaget alla gestaltningar och visuella företeelser alltid skall ses i ett samhällsperspektiv och förstås i förhållande till den tid då verket tillkommit men också i relation till nutida betraktare och brukare.

På fakultetsnivå pågår revidering av riktlinjerna för utbildning på forskarnivå där forskningsetik och oredlighet kommer att få större plats. Ett inlägg om detta kommer att införas i den fakultetsgemensamma *PT-kursen* och därtill kommer den nya mallen för ISP att kräva en reflektion kring var och hur utbildningen säkerställer doktorandens förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i den egna forskningen.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens

utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Det är främst i handledningssituationen som denna typ av frågor diskuteras, men de kan också belysas vid seminarier då en större grupp läst texten eller av den arvoderade läsare som i samband med slutförandet av avhandlingsmanus har en viktig uppgift. Även vid trycka-på-knappen-mötet finns möjlighet att förhindra att avhandlingar med etiska och andra brister läggs upp för disputation. Forskningsetiska frågor har också diskuterats vid en fakultetsgemensam utbildningsdag för samtliga handledare på forskarnivå höstterminen 2016. Vid ett tidigare tillfälle har institutionen arrangerat en utbildningsdag om immaterialrätt för alla anställda där även doktorander deltog; så har även skett kring likavillkor.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv, såväl inom som utom akademien.

Forskarstudier i konstvetenskap är relevant i en rad yrkesverksamheter inom och utanför universitetet. Det finns behov av forskningskompetens på museer, i konsthallar och kulturcentra; liksom inom kulturminnesvård och miljöplanering, i förlagsverksamhet och medier, samt i arkiv med ritningar och bildsamlingar. De ger även viktiga komplement till konstnärlig verksamhet eller ett yrkesliv som arkitekt, byggnadsvårdare eller konservator. Kunskap om visuella uttryck och föremål är också en tillgång inom yrkesområden som utformats kring handel av antikviteter, konst- och designföremål. Den seendekompetens och kritiska förmåga som utbildningen ger är ett viktigt instrument i ett samhälle där olika typer av bildmedia får allt större roll. Konstvetenskaplig kompetens är även en styrka i pedagogiskt inriktade yrken i skolmiljö, kommunala förvaltningar och turistnäring. Flertalet doktorander har dessutom redan en yrkeshemvist då de antas till forskarutbildningen.

Den obligatoriska fakultetsgemensamma *PT-kursen* behandlar humanioras roll i samhället, forskningsfinansiering, publiceringskultur, kollegialitet i akademiska sammanhang samt karriärvägar inom och utom akademien. Förutom den kunskaps- och färdighetsbas som kursen ger så ger den doktoranderna en plattform för möten med andra aktörer och befrämjar därmed på längre sikt professionella kontakter.

Doktoranden deltar som anställd i institutionens liv och arbete och får en nära inblick i universitetsverksamhetens villkor och regler. Den som har en anställning utöver fyra år erbjuds ett års institutionstjänstgöring inom ramen för utbildningen. Arbetsuppgifterna består av undervisning, handledning och studieadministration på grundnivå. Doktorander har även deltagit i kursutveckling på avancerad nivå med utgångspunkt från sin expertis. Viktigt är att doktoranden integreras i institutionens arbetsmiljö och verksamhet och förstår sin uppgift att positivt bidra. Doktoranden är anställd med de skyldigheter och rättigheter som detta medför. Hen deltar i personalmöten varje vecka, har representant i institutionsstyrelsen och skall också ingå i någon av institutionens nio arbetsgrupper som arbetar med t.ex. forskningsfrågor, informationsfrågor och lika villkor-frågor. Doktoranderna deltar också i institutionens

stormöten, då de tre ämnena möts för överläggningar, 1-2 gånger per år, liksom i nationella ämneskonferenser.

Den nyexaminerade doktorn får alltså en kompetens och erfarenhet som universitetslärare redan under utbildningstiden om denne utnyttjar möjligheten till institutionstjänstgöring. Antagna doktorander har som tidigare påpekats vanligen en yrkeserfarenhet från något område inom det konstvetenskapliga fältet. Under utbildningens gång sker också återkopplingar till olika yrkesområden genom t.ex. studiebesök och kontakter med yrkesverksamma konstvetare eller andra aktörer inom kulturområdet. För den doktorand som antagits utan någon som helst erfarenhet av konstvetenskapligt inriktat yrkesliv finns möjligheten att följa en kurs på avancerad nivå med rubriken ”Det konstvetenskapliga fältet” (7,5 hp) som ger inblickar i yrkesverksamhet vid museer och konsthallar, auktionskammare och kulturvårdsinstitutioner samt ventilerar konstpedagogiska metoder och antikvariska aspekter. Doktorander har som tidigare nämnts möjlighet att gå [VFU 1](#) eller [VFU 2](#) på avancerad nivå och göra extern praktik. Utbildningen innehåller också inslag av orienteringar om hur den färdiga doktorn skall kunna söka forskningsprojekt.

Nuvarande doktorander har alla en professionell förankring eller yrkeserfarenheter inom fältet. Efter doktorsexamen kommer de därigenom att ytterligare kunna bidra till en för samhället välbehövlig kompetensförstärkning. Det kommer dock inte att vara i tillräckligt stor utsträckning, eftersom kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden sedan länge varit eftersatt till följd av den kraftigt nedbantade forskarutbildningen inom humaniora. Det initiativ som togs med Nordiska museets forskarskola för museitjänstemän och som vid vår institution resulterade i två disputerade har t.ex. inte fått någon efterföljare. Av de tre doktorander som påbörjat sin utbildning före Thamreformen är en museiintendent, en är konstpedagog och en är handläggare på kulturdepartementet. De senast antagna har arbetat med kulturmiljöfrågor, redaktionellt arbete och inom auktionsvärlden. En doktorsexamen i konstvetenskap ger utöver den professionalitet de redan äger en gedigen vetenskaplig kompetens och behörighet att söka anställningar inom akademien och forskningsprojekt.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Av ovanstående framgår att institutionen tar hänsyn till doktorandens behov av att orientera sig och pröva på olika yrkesroller dels genom institutionstjänstgöringen, dels genom kurser med inriktning mot en extramural karriär. Både vid antagning och vid uppföljningen av ISP förs kontinuerliga samtal med doktoranden om dennes framtida yrkesbana efter examen. I enstaka fall har doktoranden valt bort institutionstjänstgöring och pedagogisk utbildning p.g.a. att denne avser att återvända till sitt tidigare yrke efter examen. Den övervägande majoriteten väljer dock att pröva på universitetsläraryrket.

Tidigare doktorander som utbildats och disputerat i Uppsala har inte haft några svårigheter att få relevant arbete. Utbildningen har alltså varit tillfyllest och relevant för de olika yrkesvägar som de valt. Någon alumnundersökning har inte genomförts vid vår institution, mycket p.g.a. de nära kontakterna med våra disputerade som är yrkesverksamma utanför Uppsala universitet. Vi anser oss därigenom tillräckligt väl informerade om deras syn på den utbildning på forskarnivå som de gått och den positiva betydelse det haft för deras karriär. Bland dem som avlagt doktorsexamen under de senaste 20 åren är tre professorer vid SU, en vid UU, en på SH samt en på Konstfack, ett antal är lektorer bl.a. på SH och vid LU. Därtill är flera museiintendenter i ledande ställning, på respektive Stockholms stadsmuseum, Museum Gustavianum samt Nationalmuseum, en är avdelningschef på Riksarkivet, en är chef för Kungl. Husgerådskammaren och en för Waldemarsudde. Flera av dessa alumner är docenter vid institutionen och har möjlighet att ge institutionen återkoppling i fråga om utbildningen som förberedelse för arbetsmarknaden. Samtidigt syftar en forskarutbildning i främsta hand till att generera forskare och vår första prioritet är att kvalitetssäkra detta, men med ett öga på arbetsmarknadens behov.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

I samband med utbildningens start och institutionens ovan beskrivna introduktionsrutiner görs en grundlig genomgång av den allmänna studieplanen och dess tillämpning i utbildningen sedd i relation till ISP. Den senare blir en utgångspunkt för planläggning av handledning, arbetsgång och seminarieverksamhet inklusive eventuella exkursioner. Den årliga uppföljningen av ISP utgör det kanske viktigaste tillfället att påverka utbildningen vid sidan av planeringen av högre seminariets aktiviteter.

Schema för högre seminariet görs terminsvis. Vanligen ägnas en tidpunkt i slutet av den föregående terminen åt denna planering där doktorandernas enskilda eller kollektiva behov och önskemål är tungt vägande. Den högskolepedagogiska utbildningen motsvarande 7,5 hp kan tillgodoräknas som institutionstjänstgöring, som kurs eller i sista hand rendera prolongation efter doktorandens behov. Däremot saknas idag avgiftsfria motsvarigheter till de praktiskt inriktade kurser i skrivande och kommunikation som tidigare arrangerades av SALT för doktorander och nydisputerade. I högre seminariet finns möjlighet till erfarenhetsutbyte mellan seniora forskare och doktorander kring dessa ämnen och doktoranden kan även ta initiativ till sådana. De tvärvetenskapliga perspektiv som SALT medgav när doktorander från olika fakulteter gick kurs tillsammans gör det önskvärt att de kunde återkomma i någon form på fakultetsnivå. Om behov finns är det dock möjligt för doktorander att mot en avgift om 5500 kr/kursplats delta i engelskspråkiga kurser kring några av dessa ämnen vid språkvetenskapliga fakulteten.

Handledningen tas också upp i den tidigare nämnda institutionsegna anonyma doktorandenkäten. De som besvarade den senaste enkäten tycks överlag nöjda. Att ha två handledare upplevs som en styrka. I synnerhet lovordas handledarnas förmåga att bistå inom alla områden av avhandlingsskrivandet. Problem som nämns är att få till trepartsmöten med båda handledarna eller att det kan uppstå krockar mellan doktorandens behov till snabb respons och handledarnas övriga arbete som inte alltid medger det. Handledarna uppmanas

dock att informera doktoranden om sina övriga åtaganden och när de kan vara tillgängliga. En pre-Tham doktorand med över 20 år vid institutionen tolkade situationen som att den ena handledaren tycktes ha förlorat intresse för avhandlingsprojektet. En åtgärd som kommer att genomföras är att för doktorander som arbetat över lång tid påminna om att den tid som handledarna kan avsätta måste stå i proportion till den tid de själva kan lägga ner på arbetet. Det behöver förklaras att handledarna aktiveras efter behov, men inte nödvändigtvis samtidigt. I slutfasen av avhandlingsarbetet är det dock givet att båda handledarna läser kritiskt och ger återkoppling.

Handledningens omfattning, innehåll, relevans och kvalitet diskuteras alltid vid ISP-uppföljningen. Om brister upptäcks handläggs detta av studierektor och/eller prefekt.

Doktoranden kan även enskilt föra fram brister och problem till någondera.

Ansvarsfördelningen mellan huvudhandledare och biträdande handledare har ibland omfördelats beroende på vem av dem som har bäst förutsättning att innehållsmässigt eller tidsmässigt utöva handledning.

Institutionen har stor lyhörddhet för uttalade behov av handledarbyten. Detta har skett i några fall de senaste åren, en gång föranlett av förändring av forskningsinriktning, någon gång p.g.a. en handledares arbetsbelastning, vid handledares långtidssjukskrivning, vid enstaka tillfälle p.g.a. kommunikationssvårigheter. Hur handledningen utövas och fungerar är ett centralt inslag vid den årliga uppföljningen av den individuella studieplanen då prefekt, studierektor, huvudhandledare och doktorand träffas.

Enligt universitetets arbetsordning skall doktoranderna vara representerade i institutionsstyrelsen med en ordinarie ledamot och en suppleant. Doktorandrepresentanten inhämtar vid behov synpunkter från sina studiekamrater inför sammanträdet.

Forskarutbildningen har som syfte att utbilda just forskare och detta kan sägas vara utbildningens huvudfåra, där doktoranden genom kontinuerlig handledning, genom att presentera och få synpunkter på sitt avhandlingsarbete och genom att förberedas för disputation och till sist disputeras tränas i processen från idé och frågeställning till presentation och försvar av det egna vetenskapliga verket. De olika momenten av ett vetenskapligt arbete synliggörs, struktureras och planeras i ISP: formulering av avhandlingsämne och forskningsfråga, arbete med syfte och frågeställningar, teori och metodproblem, vidare empiri

och materialinsamling, forskningsresor och kontakter, arbeten med struktur, textavsnitt och formalia, resultat och slutsatser samt färdigställande av manus för publicering.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Genom de ärenden som förekommer på institutionsstyrelsens sammanträden har doktoranden möjlighet att påverka såväl förhållandena som att aktivt bidra till att främja institutionens utbildning i stort. Individuellt är som ofta påpekats i detta dokument ISP-uppföljningen ett nav för allt som rör doktorandens situation vid institutionen. Utöver att vara ett utbildningsplaneringstillfälle för doktoranderna fungerar det även som medarbetarsamtal. Då frågor som rör doktoranden både som anställd och studerande ofta går ihop är det mer praktiskt att diskutera dem vid samma tillfälle än att separera dem.

Vid institutionens senaste doktorandenkät, i december 2016, besvarades den av ungefär hälften av doktoranderna. Ett skäl till den låga svarsfrekvensen var enligt doktoranderna att flera andra utvärderingar genomförts under året (doktorandspegeln, KoF etc) vilket lett till bortprioritering. Samtidigt kan de centrala undersökningarna inte ersätta institutionens egen enkät.

I samband med skrivandet av UKÄ-självvärderingen har ett par doktorander utsetts att ingå i en referensgrupp tillsammans med ett par handledare, skyddsombudet och prefekten. De har lämnat återkoppling på vad de anser vara viktigt att ta upp. Den senaste institutionsenkäten utvidgades för att omfatta självvärderingens alla aspektområden. Övriga doktorander uppmuntrades att där avge synpunkter på utbildningen. Denna enkät gick också till de doktorander som disputerat den senaste femårsperioden, men endast en svarade. Samtliga doktorander kommer också att få ta del av den slutliga produkten. Doktoranderna har även varit involverade i den pågående KoF-utvärderingen genom en workshop vid stormötet i Visby HT16 där alla deltagare diskuterade frågorna, genom universitetets centrala enkät och genom en särskild institutionsenkät med fokusfrågor som skrivargruppen riktat till all forskande personal. KoF-självvärderingen 2017 kommer också att kritiskt granskas av institutionens forskningsstrategiska grupp där doktoranderna finns representerade.

I institutionens egna enkät över utbildningen på forskarnivå 2016 belystes forsknings- och arbetsmiljön, jämställdhetssynpunkter, den studiesociala miljön och infrastruktur. Av svaren framgår att miljön i stort upplevs som positiv och stimulerande. Det finns dock en utmaning i doktorandens osäkra eller dubbla position som både anställd och student. Ur jämställdhetssynpunkt finns inga negativa inslag när det gäller etniska, ekonomiska eller sociala aspekter. Forskningsmiljön är givande med stor bredd på forskningsfrågor. Vi skulle dock gärna se mer av kritisk diskussion kring forskningstraditioner inom konstvetenskapen, mer av tvärvetenskapliga samarbeten och flera doktorandkollegor, samt ett bättre fungerande högre seminarium. Den studiesociala miljön upplevs genomgående som bra, liksom den fysiska. Ett stort värde har övriga doktorander liksom möten och kontakter med doktoranderna vid de andra konstvetenskapliga institutionerna. Även kontakten med seniora forskare är betydelsefull. Den administrativa infrastrukturen är gedigen och välfungerande, medan det finns klagomål på IT-avdelningen och intendenturen för bl.a. långsamhet. När det gäller möjligheterna att påverka utbildningen upplever doktoranderna att deras förslag angående kurser och exkursioner tas emot och behandlas positivt och att det finns ett värde i möjligheten att utforma individuella kurser.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

Jämställdhetsperspektivet är alltid närvarande under utbildningen, bevakas av likavillkorsombudet och ingår i uppföljning av ISP. Institutionen strävar efter att ha en doktorandgrupp som optimalt består av lika många män som kvinnor. De nuvarande åtta doktoranderna utgörs dock av två män och sex kvinnor. Vid antagningsförfarandet väger respektive sökandes meriter tyngst, men då två bedöms lika antas den av underrepresenterat kön. Vid antagningen 2010 antogs tre kvinnor och en man, 2014 antogs två män. Då handledare skall utses erbjuder institutionen handledare av båda könen. Viktigt är att doktoranden under sin utbildning möter och kan ha utbyte av såväl manliga som kvinnliga lärare och forskare. Genusperspektiv är i flera fall integrerat i de nu aktuella avhandlingsämnenas problemställningar, t.ex. när det gäller självbiografiska serieteckningar, helgonbilder, konstnärsroller, utformning av byggda miljöer eller identitetsstudier.

Sedan mitten av 2000-talet finns en lika villkorgrupp (tidigare jämställdhetsgrupp) där doktorander alltid spelat en aktiv roll. I början var institutionens lika villkorombud en manlig doktorand, därefter en kvinnlig doktorand i konstvetenskap, för närvarande är det en kvinnlig doktorand i textilvetenskap. Gruppens uppdrag är bl.a. att utforma och revidera institutionens lika villkor-plan, som sedan antas av institutionsstyrelsen. Andra ärenden gruppen hanterar är åtgärder för studenter med särskilda behov. Gruppen ordnar också utbildningshalvdagar för institutionens anställda. Att det främst är kvinnor som arbetar med jämställdhetsfrågorna beror till stor del på att kvinnor är numerärt fler vid institutionen, en förhållande som också påtalades i ett av svaren i institutionens enkät till doktoranderna. Där uttrycktes också viss kritik mot vad som uppfattades som en hierarkisk struktur vid universitetet i stort och även vid institutionen, som i vissa lägen ansågs svårnavigerad. Där påpekades dock att institutionen inte avsiktligt var ordnad efter kön, klass, etnicitet eller ålder och att den i det avseendet är att betraktas som jämställd.

Institutionen uppmuntrar till familjebildning och föräldraskap, något som är återkommande inslag i doktorandernas tillvaro. Detta har i flera fall av naturliga skäl lett till senareläggning

av doktorsexamen genom prolongationen. På senare tid har doktorander kunnat få 3-4 månader extra för att kompensera för den oundvikliga ställtid som följer på längre bortovaro. Ur ett jämställdhetsperspektiv strävar institutionen efter att alltid underlätta föräldraskap. Seminarier och aktiviteter schemaläggs med tanke på att doktorander med små barn utan större svårigheter skall kunna delta. Då tillökning väntas diskuterar handledaren och doktoranden hur föräldraledigheten skall förläggas för att fungera bäst ur såväl familjeperspektiv som i förhållande till forskarutbildningen. Doktorander upplever ändå i många fall tidspress och stress och i vissa fall har det lett till längre eller kortare perioder av sjukskrivning på deltid eller heltid. Här har då prefekt, studierektor och handledare haft viktiga uppgifter i att se till att personen får adekvat hjälp från Företagshälsan samt uppmuntrat och aktivt stöttat doktorandens rehabilitering då hen återupptagit arbetet.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Kvalitetssäkringen av jämställdhet i utbildningen sker såväl vid den årliga uppföljningen av ISP som i arbetsplaneringen för doktoranderna. Vad forskarutbildningsmiljön anbelangar har likavillkorsgruppen varit betydelsefull. Likavillkorsplanen har gällt 2014-2016. Det är i nuläget oklart om det även framöver måste finnas en plan på institutionsnivå.

Likavillkorsgruppen har dock fortfarande mandat att i enlighet med den gamla likavillkorsplanen verka för:

- att aktivt bevaka kursutbud, studieplaner, kurslitteratur och undervisning ur ett jämställdhets- och genusperspektiv samt att utforma förslag till förändringar
- att aktivt bevaka studenternas och de anställdas arbetsmiljö så att diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder synliggörs och motverkas
- att informera om lika villkor, studenternas rättigheter och handlingsplanen mot sexuella trakasserier vid kursstart
- att initiera institutionskollegier och seminarier i avsikt att informera om och diskutera jämställdhetsfrågor
- att initiera undersökningar/kartläggningar och förslag till åtgärder för alla typer av jämställdhetsproblem vid institutionen
- att utforma förslag till remissvar i jämställdhetsfrågor
- att i sitt arbete utnyttja den kompetens inom genusforskning som finns vid institutionen

Institutionen arbetar aktivt för en jämn fördelning av män och kvinnor på alla nivåer, inom olika befattningar och yrkesområden, på såväl grundutbildning som inom forskarutbildningen. Under aspektområde personal har fördelningen mellan könen vad gäller handledningsuppdrag beskrivits, liksom fördelningen bland doktoranderna beskrivits under aspektområde forskarmiljö. Institutionen vinnlägger sig också om att ha en jämn representation av kvinnor och män i arbets- och ledningsgrupper, nämnder och styrelser samt att doktorander har representation i samtliga. Doktoranderna tar också i sina avhandlingar hänsyn till genusperspektiv och genusteori i synnerhet om ämnet för avhandlingen i sig är starkt könskodat, liksom till postkoloniala resonemang där de är aktuella. Institutionen strävar efter att vara en välkomnande miljö för alla oavsett social och etnisk bakgrund.